

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. אמנה היו דברינו אין נאמנין מודעא היו דברינו נאמנין מאי טעמא שזה ניתן ליכתב וזה לא ניתן ליכתב.....1
- ב. ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו ... פירא הוא דקאכיל לא צריכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך.....3
- ג. האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות ממנה לא אמר כלום.....5
- ד. בכותב לה ועודה ארוסה.....5
- ה. נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה.....7
- ו. כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זאת שומעין לו ... יכולה אישה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה.....12
- ז. לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אלמא אמרה נחת רוח עשיתי14
- ח. הכא נמי תימא נחת רוח עשיתי לבעלי ... לא נצרכה אלא באותן ג' שדות אחת שכתב לה בכתובתה.....15

דף מט.

א. אמנה היו דברינו אין נאמנין מודעא היו דברינו נאמנין

מאי טעמא שזה ניתן ליכתב וזה לא ניתן ליכתב

כבר התבאר במסכת כתובות דף יט: ששנים¹ החתומין על שטר, והביאום לקיים את השטר, כלומר לאשרר שזוהי התימתם על השטר, ואינו מזויף. אפילו אין כתב ידם יוצא ממקום אחר, ואמרו כתב ידינו הוא זה, ואמרו אפילו בתוך כדי דיבור אבל שטר אמנה הוא זה כלומר הלוח לא לוח כלום, אלא מסר השטר למלוח שאם יצטרך ללוות ממנו ילוח על השטר והאמינו למלוח שלא יתבענו אלא אם כן ילוח. אינם נאמנים לפסול השטר, מכיון

¹ שו"ע ונו"כ שם מו לו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שעולה היא לחתום על שטר כזה אין נאמנים לשים עצמם כרשעים. אפילו אומרים שעתה עשו תשובה.

אבל אם העידו שבשעה שחתמו לא ידעו מזה, אלא לאחר כך נודע להם שהוא שטר אמנה, נאמנים.

אולם אם כתב ידם יוצא ממקום אחר, י"א² שאין נאמנים שנאמנותם מטעם הפה שאסר הוא הפה שהתיר, שאינו שייך במקרה זה וי"א³ שאם לא ידעו בשעה שחתמו נאמנים לעולם, אפילו השטר מקויים בלי עדותם, שהרי זה כמעידים שהוא פרוע או מחול, שהיא עדות אחרת.

אמרו⁴ העדים⁵ מודעא היו דברינו כלומר שהמוכר מסר בפנינו מודעא והודיענו אונסו שלא רצה למכור ולא מכר אלא מחמת אונס נאמנים, ששטר מודעא ניתנה ליכתב, ואדרבא מצוה היא כדי להציל אנוס מיד אונסו ואינו עולה.

י"א⁶ שנאמנים דוקא באין כתב ידם יוצא ממקום אחר, שנאמנים מכח הפה שאסר הוא הפה שהתיר, אבל אם כתב ידם יוצא ממקום אחר אינם נאמנים, וי"א⁷ שפילו בכתב ידם יוצא ממקום אחר נאמנים.

² ב"ח שם ועיין סמ"ע קד

³ ש"ך שם קיד

⁴ שו"ע ונו"כ חו"מ מו לו

⁵ עיין בספר שער משפט [סקכ"א] בענין אם עד אחד מעדי השטר אומר שבפניו לבד מסר מודעא, אי מהני ג"כ, כיון דעקר לסהדותיה ואין כאן אלא עד אחד על המכירה ואוקי חר לגבי חר כו', והאריך בזה, ומסיים דצ"ע לדינא ע"ש

⁶ ש"ך שם קיז מהר"ן בדעת רש"י וכן דעת התוספות [שם ד"ה אמר רב נחמן] והרא"ש פרק ב' דכתובות [סי' י"ב] והטור [סעיף ל"ד] ורבינו ירוחם [מישרים] נ"ב ח"ב. וכן כתבו עוד התוספות פרק חזקת הבתים דף מ"ט ע"א [ד"ה מר בר אשין], וכן הגהות אשרי שם [פ"ג סי' ג"ב] ממהרי"ח. וכן כתב הנמוקי יוסף שם [כו"ב ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה מודעא] וכן מסיק בהגהות מיימוניות פרק ג' מהלכות עדות [אות ו'] בשם ר"י. וכן כתב הריטב"א פ"ב דכתובות [י"ט ע"ב ד"ה יש] בשם ר"י ושאר פוסקים, והסכים עמהם.

ודעת המחבר דנאמנים מודעא גם בכת"י יוצא ממקום אחר. וג' טעמים יש בה. א' טעם רש"י דמצוה קעבדו להציל האנוס, וטעם זה אינו אלא באין כת"י יוצא ממקום אחר דלא עדיף מאנוסים מחמת נפשות, והר"ן כתב דנ"מ לענין דמי הלואה ואין מבטלין השטר לגמרי. ולפי"ז במודעי דמתנה ל"מ, בפרט בשטר מקויים. עוד כתב הר"ן דכיון דבמודעא א"צ לשאול דעת הבע"ד היה יכולין לחתום על סמך שיכתבו מודעא ולא מקרי חוזר ומניד. ולפי"ז במודעא דמתנה ואפי" לא היה כלל אונס כדלקמן סי' ר"ה ג"כ נאמנים. אבל עיין בע"מ דנראה דגם להאי טעמא צריך לומר ג"כ בצירוף דמצוה קעבדו לכן בלא הי' אונס ומצוה אינו נאמן בשכת"י יוצא ממקום אחר. ישועות ישראל חוקת המשפט

⁷ דעת המחבר שם, שהרי אינם מבטלים את השטר שאם אינו מכר צריך להחזיר המוכר את המעות שקיבל. סמ"ע שם קו בפ"י ראשון בר"ן, ולפי"ז אם עוד לא שיללם אינם נאמנים ועיין תומים (סק"ג) דהעלה דעיקר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ב. ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו ... פירא הוא דקאכיל לא

צרינא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך

כבר התבאר לעיל דף מב: שאין לבעל, דין חזקה⁸ בנכסי מלוג של אשתו, וכ"ש בנכסי צאן ברזל⁹, והיינו כשאכל הפירות שני חזקה, וטוען שקנה ממנה, אף על פי שהתנה עמה שאין לו זכות פירות בנכסיה¹⁰, שאין דרך אשה להקפיד על בעלה כשאוכל פירותיה, ונחלקו הפוסקים כשחפר בקרקע

כפירוש השני דכתב הר"ן דהואיל דניתן לכתוב דיכולים לכתוב שטר מסירת מודעא כמבואר שם בגמרא אף בעל פה יכולים להעיד בכל גווני, וא"כ ה"ה אף בשילם. ועיין בש"ך שם ואולי אי ראה המתבר פוסקים הנזכרים לא הוי פסק כן שהרי לא הביאם בב"י.

⁸ שו"ע ונו"כ שם ט ובאבהא"ז פז א

⁹ שאין לה בהם שום זכות בפירות

¹⁰ שכשלא התנו, פשיטא, שאין לו חזקה שהרי מן הדין הם שלו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

בורות, אם יש לו חזקה¹¹, ויש אומרים¹² דהוא הדין בחזקת תשמישי שכנים
הוי חזקה, ואם יש עדים שמכרה לבעל, יש לו חזקה בנכסי מלוג, אבל לא
בנכסי צאן ברזל שבכל מכירה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי¹³.

¹¹ בשו"ע חו"מ (שם) כתב, ואפילו התנה עמה שלא יירשנה ואח"כ אכל ובנה והרס ועשה כל מה שעשה, והוא דעת הרמב"ם והרי"ף והרא"ש, והרמ"א (שם) כתב, ודוקא שלא הזיק גופה של קרקע, אבל חפר בורות שיחין ומערות וכיוצא בהן, שקלקל הקרקע והיא לא מיחתה, הוי חזקה, והוא כדעת הטור בשם הרמ"ה, ותמה הסמ"ע (ס"ק יא) על הרמ"א שסתם וכתב דוקא וכו', דמשמע שמוסיף על דברי המחבר, ובאמת הם דיעות הלוקות, והו"ל לכתוב בלשון יש אומרים, והב"ח כתב דבנה והרס דמיא לאכילת פירות משום דהוי קצת תיקון, אבל חפר בה בורות דהוי קלקול מודה הרמב"ם שיש לו חזקה, דומיא דחזקת נזיקין דלא לתר הוי חזקה, ונראה שהסכים עמו הש"ך (סק"ח). ובט"ז נראה שמפרש שגם בחפירת בורות יש אכילת פירות, ולדידיה לא השיב קלקול, אלא שלגבי האשה חשיב קלקול, עיין שם, ובחידושי רעק"א בחו"מ (שם) כתב בשם מהר"י מינין שמפרש הך דיש חזקה בחפר בה בורות, היינו שאינה יכולה למחות שיסתום הבורות, אבל אין בזה חזקה בגוף הקרקע. כתב הסמ"ע (שם ס"ק יב) דמדסתם הרמ"א ש"מ דס"ל דחזקה בגוף הקרקע מהני אפילו כשלא כתב לה דו"ד אין לי בנכסיך, וכמ"ש הטור, ודלא כדעת הרמ"ה (שם), ובקצה"ח (שם סק"ב) תמה שהסמ"ע בסימן ריב (ס"ק יג) כתב שהאשה אינה יכולה למחות בבעלה שלא לבנות ולהרוס (עי' לעיל סעיף לג), וא"כ לא שייך חזקה בבנה והרס, דכל שאינו יכול למחות לא הוי חזקה, וע"כ כתב הקצה"ח דאפשר דהרמ"ה דס"ל דוקא כשכתב לה דו"ד אין לי בנכסיך, משום דא"כ באמת לא שייך חזקה, שמן הדין יכול להרוס ולבנות בני"מ של אשתו, והרמ"א דסתם כאן ס"ל אפילו בדלא כתב לה, משום דס"ל שאין הבעל יכול לבנות ולהרוס, וה"ה שאינו יכול לחפור בורות, וכעין זה כתב בבית מאיר, ובנה"מ (שם סק"ג) הביא בשם הרשב"ם שבחפר בורות לאלתר הוי חזקה, והרמב"ן כתב שצריך ג"ש, דבלא ג"ש איכא ריעותא דהיה לו להזהר בשטרו, והקשה הנה"מ דמכאן משמע דאף דאכילת פירות לא הוי חזקה, מ"מ בחזקה בגופו של קרקע וגם היה בידו ג' שנים, הוי חזקה, וא"כ למה לא הוזכר בכל חזקות שאם חפר ראובן בקרקע שמעון והיה בידו ג"ש דהוי חזקה, וא"צ לאכילת פירות, וע"כ פירש דהכא איירי שהיה צריך לבורות וליהנות מהם דומיא דאכילת פירות, וכמ"ש הט"ו, וכיון שאין הקרקע משועבד לבעל לאכילת פירות אלא מהקרקע כמות שהיא, ולא מפירות דחפירת בורות, ולכן אם חפר בורות ונהנה מהם, הוי חזקה, שהרי עשה דבר שאין לו רשות, אבל אה"נ בחפר בורות בלי הנאת פירות, הוי כמזיק, ואינו מועיל במה שהיה בידו ג"ש, ועפ"י כתב במי ששכר קרקע לפירות, וחפר בה בורות לפירות, הוי חזקה דומיא דבעל, ועוד כתב הנה"מ שמדלא כתבו הטור והמחבר דהוי חזקה מיד, משמע דס"ל כהרמב"ן, והעלה עיקר כסברת הט"ו דמקלקל לבר לא הוי חזקה, ולכן ס"ל להמחבר דבנה והרס לא הוי חזקה, משום דבנה הוי תיקון לכל העולם, והרס הוי קלקול לכל העולם, ורק בחפר בורות שלזה הוי תיקון ולזה הוי חזקה הוי חזקה, עיין שם.

¹² רמ"א אהע"ז שם ובחו"מ שם, והוא עפ"י דברי הטור בשם הר"י הלוי דכל חזקה שאינה מחמת טענה בגופה של קרקע, אין חילוק בין איש לגבי אשתו לבין אחר, ונראה דאיירי כגון שפתח הבעל חלונות או שאר תשמישי שכנים בביתו כנגד בית של נכסי מלוג, ולא מיחתה, אף על פי שאח"כ נתאלמנה או נתגרשה, אינה יכולה למחות, והב"י הביא בשם הריטב"א דגם חזקת תשמישים לא מהני בבעל בנכסי אשתו. וכתב הסמ"ע (ס"ק יג) בשם הטור שדעת הר"י הלוי כדעת הגאונים שכל חזקת תשמישים א"צ ג' שנים וא"צ טענה, משום שכל שרואה ושותק מחל, ולכן גם גבי איש ואפילו אחר בנכסי אשתו אמרינן כן, אבל לדעת ר"י שגם בחזקת תשמישין צריך ג' שנים וטענה, ה"ה שאין חזקה בנכסי אשת איש, ואפילו החזיק כן ג"ש, דומיא דאכילת פירות, וכן דעת הרשב"א, וכתב הסמ"ע שנראה מדברי הרמ"א שנוטה לדעת הר"י הלוי, ולכן סתם באהע"ז (סימן פז) ולא כתב בלשון יש אומרים.

¹³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז צ"טז אף על פי שקנו מידה חוזרת בכל עת שתמצא, שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי משום שלום בית כתב הבי"ש (ס"ק נח) בשם הב"י שמדייק דדוקא כשהיא טוענת כן, אבל כל זמן שאינה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכן האשה¹⁴ שאכלה פירות בנכסי בעלה ונשתמשה בהם כמה שנים כחפצה, אף על פי שייחד לה שדה במזונותיה ואכלה בשדות אחרים, אין לה חזקה, שאין הבעל מקפיד על אשתו באכילת פירות¹⁵.

ג. האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות ממנה לא אמר כלום

כבר התבאר במסכת כתובות דף צה. וגיטין דף עז. ולעיל דף מג. שהמסלק¹⁶ עצמו וכתב לשותפו או למוכר לו¹⁷, דין ודברים אין לי שום זכות בנכס זה, אינו כלום אלא אם קנו מידו כלומר שעשה קנין סודר על כך, אולם גם אם אמר דין ודברים אין לי בחלקך וקנו מידו על זה. אינו מועיל, שעדיין יש לומר מדין ודברים סילק נפשו ולא מגוף השדה, וצריך שיפרשו לו בהקנין שסילק נפשו מגוף חלק שדהו. או נוסח הנשמע שלא נשאר לו שום זכות בו.

ד. בנותב לה ועודה ארוסה

סוענת מכירתה קיימת, וכ"כ רעק"א (לעיל סעיף יג), ובבאה"ט (סק"מ) כתב בשם מהרי"ט שאפילו לא מענה אין במעשיה כלום

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ושם

¹⁵ נראה דה"ה שחזקה תשמישין אין לה, ועי' חקרי לב (הו"מ סימן צה) בשם העיטור שאפילו אמרה אני ניוזנית ואיני עושה, אין לה חזקה. וכתב בשו"ע (הו"מ שם סעיף י), נתגרשה, אפילו ספק גירושין הרי היא כשאר כל אדם, ופירש הסמ"ע (ס"ק טו) דאע"פ שחייב במזונותיה, מ"מ שנאה היא עליו ולא היה מניחה לאכול, ועי' בש"ך (סק"י), ונראה דה"ה באיש שאוכל פירות אשתו גרושה בספק גירושין יש לו חזקה.

¹⁶ סמ"ע לו ז וק"ה א, וש"ך לו ב

¹⁷ וקשה מה זו דמיון דהא לפי פירוש רש"י שם (כתובות פג, א ד"ה האומר לחבירו) מיירי משותפין והוי שלו ממש ובוזה ודאי אינו מועיל סילוק בדברים לחודה, משא"כ בבעל הכותב לאשה שאינו שלו אלא שעבוד שמא מועיל סילוק בדברים, וכבר התפלא בזה בספר פני יהושע (שם פג, א ד"ה שם והתניא). ונראה לפי מה שנאמר מדברי הר"ן ריש פרק השותפין שנדרו הנאה זה מזה (נדרים מה, ב) דסברי רבנן דאסרי אהדדי וכתב (ד"ה רבי אליעזר) דבחצר שאין בו דין הלוקה דכל אחד משתמש בכולה ועל כרחך אי דהאי לאו דהאי ואין לאחד מהם רק קנין הגוף במחצית וכן לשני אלא דבשותפין נשתעבד חלק חבירו לזה וכן לאידך להשתמש בכולה ע"ש, וא"כ פריך שפיר דמשמע דהאומר לחבירו אפילו בחצר שאין בו דין הלוקה ואף על גב דבשדה שאין בו דין הלוקה אין לו בשדה אלא שעבוד בחלק חבירו ואפילו הכי לא אמר כלום, ומשמע דאפילו משעבוד אינו יכול לסלק. קצות החושן ק"ה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מה שהתבאר שאין לבעל, דין חזקה¹⁸ בנכסי מלוג של אשתו, וכ"ש בנכסי צאן ברזל הוא אף על פי שהתנה עמה שאין לו זכות פירות בנכסיה¹⁹, ואפילו התנה עמה כשהיא ארוסה שלא יירשנה²⁰ שאין דרך אשה להקפיד על בעלה כשאוכל פירותיה.

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם ט ובאבהא"ז פו א

¹⁹ שכשלא התנו, פשיטא, שאין לו חזקה שהרי מן הדין הם שלו

²⁰ [אף על פי שהתנה עמה שאין לו פירות בנכסיה ואפילו התנה עמה כשהיא ארוסה שלא יירשנה כו', עד אין אכילתן ראה. המחבר נמשך בזה אחר לשון הרמב"ם (המובא בציונים אות י"ד) שמחולק עם הרא"ש (בכתובות פ"ט סי' א'), והטור, כמ"ש בטור אה"ע סימן צ"ב, ומפני שהטור (סעיף ה' - ו') והמחבר קיצרו כאן משום דסמכו אמה שכתבו שם, לכן אכתבהו כאן כדי שתבין את דבריהן. דע דבפרק כ"ג דאישות (ה"א ה' - ז') מבואר מתוך דברי הרמב"ם והמגיד משנה דלסילוק הפירות אפילו סילק נפשו מהן אחר הנשואין "ואמר לה אפילו בלא כתיבה" דין ודברים אין לי בנכסיה ולא בפירותיהן וקנו מידו, אלים מילתא דקנין דאינו אוכל הפירות, ואם מכרה או נתנה קיים, ואם התנה בן בעודה ארוסה אין צריך קנין אלא באמירה גרידא דדין ודברים אין לי בנכסיה ובפירות סני, ולא מיבעיא לענין סילוק הפירות ומכירתה להקרקע, אלא אפילו התנה בעודה ארוסה שלא יירשנה מהני הסילוק דדין ודברים כו' בדיבורא בעלמא ובלא קנין, אבל אם התנה שלא יירשנה אחר נישואיה אפילו קנין לא מהני, דכיון דיש לירושה צד דאורייתא אלמוה רבנן ואמרו דלא יכול לסלק נפשו ממנה, כי אם כשהתנה בעודה ארוסה דאז מהני בכל דבר, כדרכ כהנא דאמר (כתובות פ"ג ע"א) נחלה הבאה לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה, דכיון שעדיין לא באו הנכסים לידו, בסילוק בדיבור בעלמא דדין ודברים (וכו') ובלא קנין סני, ולא דמי לב' שותפים שאחד בא להעיד להב' דלא סני בסילוק דדין ודברים כו' אם לא שקנו מידו, כדאיתא בפרק חזקת הבתים (ב"ב מ"ג ע"א) [וכתבו הטור בריש סימן ל"ז], דשם הקרקע כבר החציה היא שלו, אבל לאחר שנשאה ידו כידה ועדיפא מידה, ע"ש ותמצא כמו שכתבתי. והרא"ש (שם), והטור הביאו באה"ע סימן צ"ב, ג"כ (ו) כתב דבהתנה בעודה ארוסה בסילוק דדין ודברים (וכו') באמירה גרידתא ובלא קנין אפילו לענין שלא יירשנה סני, אלא שבוה חולק עמו, דלאחר נישואין לא מהני תנאי אפילו בקנין, ואפילו לענין סילוק מפירותיה לחוד, אף על פי שבשותף מהני הסילוק דדין ודברים כו' בקנין וכנ"ל, באיש בנכסי אשתו אחר הנשואין לא מהני. וע"פ הקדמת דברים הללו תבין דבריהם ומ"ש כאן הטור (סעיף ה'), דקדק וכתב כאן זה לשונו, אין לאיש חזקה בנכסי אשתו כו' עד כגון שכתב לה בעודה ארוסה דין ודברים אין לי בנכסיה ולא בפירותיהן כו'. מ"ש "שכתב" לה, לאו דוקא הוא, אלא ה"ה "אמר לה" כן הוי סילוק גבה, וכן הוא בהדיא בגמרא ריש פרק הכותב (כתובות פ"ג ע"א) וכ"כ הטור באה"ע ריש סימן צ"ב ע"ש. גם דקדק הטור כאן וכתב "בעודה ארוסה" גם לסילוק מפירותיה, ואז מהני אפילו בלא קנין משום הכי לא הזכיר בדבריו קנין, משא"כ בהתנה אחר נישואין, דלא מהני אפילו קנין אפילו לסילוק הפירות לחוד. אבל ברמב"ם פ"ג מטוען (ה"ח) והמחבר כאן, לא הזכירו "בעודה ארוסה" כי אם בספא בהתנה על הירושה, ולא ברישא בסילוק נפשו מפירותיה וכנ"ל, והיינו כמו שכתבתי. וגם כן תבין ממה שכתבתי דהני התנה שכתב המחבר ברישא ובסיפא אינן שוים, דהתנה ברישא בסילוק מפירותיה דמיירי אפילו אחר נישואין וכמו שכתבתי בעי דוקא קנין, והתנה דסיפא בסילוק מירושתה בעודה ארוסה מהני אפילו בלא קנין, וכן מפורש בדברי המגיד משנה שם בפכ"ג דאישות, ומשום דאין כאן מקום דדינים הללו קיצרו הטור והמחבר כאן ודוק. ואחר שכתבתי פירוש כלל דברי המחבר אישי ידי ואכתוב פירוש פרטי דבריו. מה שכתב אף על פי שהתנה עמה כו', ר"ל אף על פי שהתנאים הללו חלים עליו לקיימם, אפילו תנאי דירושה לדעת הר"ף (כתובות מ"ב ע"א מדפי הר"ף) והרמב"ם (שם ה"ה) והרא"ש (בכתובות שם) וכמו שכתבו הטור והמחבר בשמם בטור אה"ע סוף סימן צ"ב (סעיף ז') [ומ"ש הטור כאן בסעיף ו'] דאפילו התנה עמה שלא יירשנה אפילו הכי הוא יורש אותה, בשם ר"י (ב"ב נ' ע"ב תוס' ד"ה במאן) הוא דכתב כן, אבל הוא לא ס"ל כן אלא כהר"ף

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

דף מט:

ה. נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה

כבר התבאר במסכת כתובות דף פג. שתקנו²¹ חכמים שיאכל הבעל פירות של נכסי אשתו מלוג תחת פדיונה שהיבוהו לפדותה אם נשבת. "נכסי מלוג", נכסים שהאשה מביאה לבעלה עם נישואיה, ואינם נרשמים בכתובה, או נכסים שבאים לה בירושה או במתנה לאחר נישואיה.

נכסים אלה אינם עוברים לרשות הבעל אלא הם שייכים לאשה בלבד, אך הבעל זכאי להנות מן הפירות (הרווחים) שמפיקים נכסים אלו, ויכול לעכב עליה מלמכרם, וכשמתה הרי הוא יורשם.

יכול הבעל להתנות שלא יהא לו זכות בנכסי מלוג של אשתו, כיצד.

כתב לאשתו²² או אמר לה²³ בעודה ארוסה, כלומר כשמקודשת לו אך עדיין לא נשואה²⁴, "דין ודברים לא יהא לי²⁵ בנכסיך לכשתנשאי", מועיל לסלק

והרמב"ם והרא"ש, וכמו שכתב שם באה"ע סוף סימן צ"ב, וקיצר כאן וסמך אמ"ש שם ועיין דרישה [סעיף ו']
מ"מ כיון דאין מדרך האשה להקפיד על בעלה ומניחתו לאכול פירות נכסיה, משום הכי אין לו חזקה:

²¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פה א ב

²² שו"ע ונו"כ אבהע"ז צב א

²³ כמבואר בגמ'

²⁴ אף על פי שעדיין אין לו הזכויות שיש לו בנ"מ של אשתו נשואה, מ"מ מיקרי יש לו שייכות לענין זה שיועיל הסילוק, לאפוקי קודם אירוסין שאין לו שום שייכות בהם, ומכיון שעדיין לא זכה בהם ממש, יכול להסתלק שלא יזכה בהם, וכמ"ש בגמרא (שם) נחלה הבאה לו לאדם מתנה עליה שלא יירשנה, ועי' קצה"ח (סימן רט ס"ק יא ויב).

²⁵ כתב התו"ט (פרק ט משנה א) שלשון אין לי הוא לשון חכמים שמשמעותו לא יהא לי, ולפי"ז נראה שצריך לפרש לשון המוכיח כונתו שלא יהא לו לכשתנשא אליו, ולכאורה נראה דה"ה כשהתנה עמה בלשון תנאי, ואמר הריני נושאך ע"מ שלא יהיו לי פירות בנכסיך, מהני, שהרי זה תנאי שבממון. פתחי חושן חלק ט פרק ח הערה רכה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

זכותו מנכסים שיש לה באותה שעה²⁶, שאם מכרה²⁷ או נתנה נכסים אלה, אפילו לאחר נישואין, אין הבעל יכול לעכב, ואין לבעל זכות באותן מעות שקיבלה²⁸, ומכל מקום אין סילוק בלשון זה מועיל לגבי זכות אכילת פירות כל זמן שלא מכרה, וכן אינו לשון הסתלקות מהירושה ולכן אוכל הוא פירות או רווחים מאותם נכסים כל עוד לא מכרתן, וכן אם מתה יורשה²⁹.

יש אומרים³⁰ שאם התנה בעודה ארוסה, מועיל הסילוק אף לנכסים שנפלו לה אח"כ³¹.

בנכסי צאן ברזל כלומר הנכסים שהאשה מכניסה לבעלה בנדוניה מתוך כוונה שיהיו ברשותו וקניינו, ושוויים נרשם בכתובה. "ודא נדוניה דהנעלת ליה בגדים ותכשיטים" כו'. שנידונים כנכסי הבעל והוא יכול לעשות בהם כרצונו למוכרם או לתתם במתנה, לא שייך סילוק, שהרי חוזר ומקבל עליו אחריות בפירוש, א"כ פירש בהדיא.

אמר לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן³², מועיל לסלק זכות גם באכילת הפירות³³, אבל אינו מועיל לסלקן מזכות ירושה³⁴, ומכל מקום

²⁶ ובאותן נכסים שוב אינו יכול לחזור בו מהסילוק, עי' שו"ת אבני"ז (הו"מ סימן כז). כתב הרמ"א (הו"מ סימן סו סעיף מב), בעל שסילק עצמו מנכסי אשתו, אף שמרות בכלל (דשמרות בכלל נכסים), וסילק עצמו גם משמר ירושה שעשה לה אביה, והיינו שטח"ז שנתן לה אביה.

²⁷ וכתב בב"ש (סק"א) שמ"מ לכתחלה יכול הבעל לעכב שלא תמכור, ולא אמר אלא שאם מכרה מכרה קיים, עיי' שם, ועי' הפלא"ה (בקו"א).

²⁸ רמ"א שם, ויכולה לעשות בהם כהפצה, וכתבו הח"מ (סק"ב) והבי"ש (סק"ב) דמ"מ אם לקחה בהם קרקע, הבעל אוכל פירות, כשם שאוכל פירות קודם שמכרה.

²⁹ כתב בב"ש (סק"ג) שבגמרא (שם ע"ב) אמרו ב' מעמים בזה, האחד משום דיד בעל השמר על התחתונה, וכיון שלשון ספק הוא אין לו אלא המועט שבמשמעות, ועוד אמרו שלשון זה אין במשמעותו סילוק מפירות וירושה, וכתב הבי"ש שיש נ"מ בין הטעמים שאם כתב לה בשמר שתהא ידה על העליונה

³⁰ שו"ע שם ב שכתב דעה זו בסתם ויש מי שאומר שאינו מועיל.

³¹ מדברי השו"ע לכאורה נראה דאירי כשהתנה בפירוש שמתנה גם על מה שיפלו לה אח"כ, ולכאורה משמע כן גם ברמ"א (שם), אבל באחרונים נראה שאפילו מתנה בסתם מועיל גם לנכסים שנפלו לה אח"כ, ועי' משל"מ.

³² שו"ע ונו"כ שם ד

³³ ובבי"ש (סק"ב) כתב שאם אמר דין ודברים אין לי בפירות, שיש בזה מחלוקת הראשונים אם מועיל סילוק לפירות בלבד, א"כ סילק גם מהנכסים עצמם, עיי' שם.

³⁴ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מוכרים הפירות ולוקחים בהם קרקע והבעל אוכל הפירות³⁵, ונחלקו הפוסקים אם יכולה למכור הקרקע שלקחו מהפירות³⁶.

הוסיף בתנאו שמסלק עצמו גם מפירות ומפירי פירותיהם, הרי זה אינו אוכל פירות גם מקרקע שקנו מפירות הקרקע הראשונה, אלא מוכרים הפירות וקונים בהם קרקע³⁷, ומוכרים פירות קרקע שניה וקונים בהם קרקע והבעל אוכל פירותיה³⁸, וכן תמיד, אלא אם כן כתב שאין לו חלק בפירות ובפירות פירות עד עולם³⁹.

נחלקו הפוסקים כשאמר דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירי פירותיהן ולא הזכיר הפירות, שיש אומרים שאוכל הפירות, ולא פירות פירות, ויש אומרים שאף הפירות אינו אוכל⁴⁰.

סילק עצמו⁴¹ מנכסי אשתו וגירשה וחזר ונשאה סתם, על תנאי הראשון הוא מחזיר.

³⁵ שו"ע שם, שלא סילק עצמו אלא מפירות ולא מפירי פירות, ומלשון זה משמע שאין לה זכות בפירות אלא ליקח בהן קרקע, והרמ"א כתב בשם יש אומרים שאין כופין אותה למכור הפירות, אלא שאם שיירה פירות ימכרם ויקנה קרקע לפירות, וביאר הח"מ (סק"י) שהרשות בידה לאכול הפירות או ליתנם במתנה, אלא שאם היא רוצה להחזיק הפירות כופין אותה למכור וליקח בהם קרקע, והט"ז (סק"ג) כתב לדיעה זו, שגם אם שיירה הפירות יכולה עדיין לומר שרוצה לאכלם או לעשות בהם דבר אחר, אלא שאם קנתה בהם קרקע אוכל הבעל פירות, עיין שם.

³⁶ בח"מ (סק"ט) כתב שאם מכרה הקרקע השניה או הפירות מכרה קיים דלא עדיפי מגוף הקרקע, אבל בכי"ש (ס"ק יג) כתב דלא סילק עצמו אלא מקרקע ראשונה, אבל אינה יכולה למכור הפירות ולא הקרקע שקנתה בהם, עיין שם.

³⁷ וכשם שנחלקו המחבר והרמ"א (בסעיף ד) אם כופין אותה למכור הפירות, וכתבו הט"ז (סק"ד) והח"מ (ס"ק יא) דה"ה בהלכה זו תליא בפלוגתא דלעיל.

³⁸ שו"ע שם ה

³⁹ שו"ע שם, דכיון שהזכיר עד עולם הרי סילק עצמו גם מכל הבא מחמת נכסים אלה, וכתבו בח"מ (ס"ק יב) ובי"ש (ס"ק יד) דבעינן שיוזכר פירות ופירות פירות עד עולם, אבל אם הזכיר פירות פירות לחוד או עד עולם לחוד לא מהני.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ו, והיינו אם שיירה הפירות וקנתה בהם קרקע, ונחלקו גבי פירות הראשונים, ובגמרא משמע הטעם משום דיד בעל השטר על התחתונה, ומסתפק הבי"ש (ס"ק טו) כשכתב לה שתהא ידה על העליונה אם מועיל שיחשב כסילוק גם מהפירות, עיין שם.

⁴¹ רמ"א שם ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

התנה עמה⁴² בעודה ארוסה⁴³, או שכתב כן בכתובתה⁴⁴, שלא יירשנה מועיל התנאי שלא יירשנה, וכן אם התנה עמה שאם תמות בלא בנים יחזרו הנכסים שהכניסה לו לבית אביה.

מה שהתבאר⁴⁵ שמועיל סילוק בנכסי המילוג בכתובה או באמירה לבר, אינה אלא כשכתב לה בעודה ארוסה, אבל לאחר נישואין כיון שכבר זכה בנכסיה שוב אינו מועיל סילוק באמירה או בכתובה, אלא אם אמר דין ודברים אין לי בנכסיך וקנו מידו על כך, או שהקנה לה בקנין כדרך מתנה שבקנין יכול להסתלק אפילו לאחר שכבר זכה, ואז מועיל לענין שיהא מכרה ומתנתה קיימים⁴⁶, ויש אומרים⁴⁷ שבקנין יכול להסתלק אף מאכילת פירות.

ומ"מ בנשואה אינו מועיל אלא בנכסים שהיו לה, אבל לא בנכסים שנפלו לה אח"כ, שאין קנין מועיל בדבר שלא בא לעולם⁴⁸.

⁴² שו"ע ונו"כ שם סט ז וצב ז

⁴³ ואע"ג שרשב"ג אומר אם מתה יירשנה, מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה וכו' כתב הרי"ף, לפי הגירסא שלפנינו, דלית הלכתא כרב שפסק כרשב"ג, דרב ס"ל מתנה עמשכ"ב אפילו בתנאי שבממון בטל, ואנן קיי"ל בדבר שבממון תנאו קיים, וכן פסק הרא"ש, ועי' כנה"ג (סימן סט הגה"ט אות יא). ובעל המאור (שם) כתב שהרי"ף סמך על הירושלמי לפסוק דלא כרב, ועיין בהשגות הראב"ד הביא גירסא אחרת ברי"ף, והרמב"ן במלחמות הסכים לדעת הרי"ף דלית הלכתא כרב ורשב"ג, וגם הר"ן (שם) פסק דלא כרשב"ג, וכן הרמב"ם (פכ"ג מה' אישות ה"ה), פסק דלא כרשב"ג שהנחלה הבאה לו לאדם שלא ממשפחתו, מתנה עליה שלא יירשנה קודם שתהא ראויה לו, ועי' משל"מ (ריש פכ"ג מה' אישות) שהאריך בהלכה זו ודן אם הסילוק מועיל לנכסים שיפלו לה לאחר שהתנה עמו, ובכמה סברות בדברי הפוסקים בהלכה זו, ובדיני סילוק בדשלב"ל, ועי' שו"ת רדב"ז (ח"ו סימן עד), ועי' שו"ת דברי מלביאל (ח"ד סימן קנה) בדין איש ואשה שנתקשרו והתנו ביניהם שאם תמות לא יירשנה, ואם ימות לא תירשנו, ודן שם גם במה שדנו הפוסקים בדין סילוק קודם אירוסין בזמננו אם מועיל.

⁴⁴ כ"כ בשו"ע עפ"י דברי המ"מ, ונראה דס"ל דאע"ג דהכתובה מוסר לה בשעת כניסה לא השיב כמתנה לאחר נישואין, אלא כמתנה בעודה ארוסה, שהרי ע"ד תנאי זה הוא כונסה, ועדיין לא זכתה בירושה.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם צב א

⁴⁶ דעת הטור שאינו מועיל סילוק לאחר נישואין מאכילת פירות אפילו בקנין, כי אם לענין שאם מכרה או נתנה קיים, כמ"ש בח"מ (סק"ג) ובי"ש (סק"ה), ומצדד לומר שאפילו להטור אם לא אמר בנכסיך אפשר שמועיל אף לאכילת פירות, ועי' ט"ז (סק"ב).

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם ח כדעת הרמב"ם והיינו בקנין כמ"ש בח"מ (סק"מ) ובי"ש (סק"ט), ובלשון המועיל גם בארוסה.

⁴⁸ ועי' מחנ"א (ה' זביה מהפקר סימן י).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכן כשהתנו ביניהם לאחר נישואין שלא יירשנה אינו מועיל⁴⁹, ואפילו עשה קנין על כך⁵⁰, ואפילו אומר איני יורש ואיני מתחייב בקבורתה, וכן היא אינה יכולה לומר אל תקברני ולא תירשני⁵¹.

התנה עמה שלא יירשנה, אינו מועיל להסתלק מאכילת פירות⁵².

אין סילוק מועיל קודם אירוסין⁵³. אולם סילוק בקנין נחלקו בכך האחרונים. ובזמננו שאין נוהגים לקדש כי אם בשעת החופה, נתחבטו האחרונים אם מועיל סילוק לאחר שידוכין⁵⁴.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ ס"ט ו צ"ב ז, דכיון שזכה בירושתה, אינו יכול לסלק עצמו מזכות זו, כשם שאינו יכול להסתלק מירושת אביו (ועי' בקצה"ח סימן רט ס"ק יא, ועי' שו"ת רדב"ז (ח"א סימן תקלג), ובשו"ע (סימן צב סעיף ח) כתב, התנה עמו אחר נישואין שלא יהיו לו דו"ד בנכסיה ולא בפירות פירותיה עד עולם בחייה ובמותה, ה"ז אינו אוכל פירות כלל, אבל אם מתה יירשנה, וגם זה מדברי הרמב"ם (פכ"ג מה' אישות ה"ז), ואיירי בקנו מידו, ועי' שו"ת חת"ס (ח"מ סימן קמב) ובשו"ת תשורת ש"י (ח"ב סימן לה) ובאבן האזל (פ"ו מה' נחלות ה"א), ועי' הידושי הגר"ח הלוי (פי"ג מה' מכירה) בדין מתנה עמשכ"ב. ועי' חו"א (אהע"ז סימן סג סק"ז).

⁵⁰ בב"ש (בסימן צב ס"ק יח) שאפילו בקנין לא מהני (אף על גב דלענין פירות מהני סילוק בקנין), דירושה לאו בידו הוא, ואפילו אם עשתה היא יורש אחר והוא מתרצה לכך, לא מהני, והוא מדברי המ"מ במ"ש הרמב"ם (פ"ב מה' אישות ה"ט) ועי' בלחם משנה מה שביאר בדברי המ"מ (שם), ועי' שו"ת אבנ"ז (ח"מ סימן כז) בדין סילוק עפ"י דינא דמלכותא ובדשלב"ל.

⁵¹ רמ"א שם ס"ט סעיף ה, ואף על פי שאמרו קבורתה תחת ירושתה, מ"מ התקנה היתה לטובת שניהם, ואין אחד מהם יכול למנוע מובת השני, ויש לעיין בששנייהם מסכימים, ואפשר דכיון שאינו יכול להסתלק מירושה ממילא אינו יכול לסלקה מקבורתה, ואפילו בהסכמתה, וצ"ע.

⁵² שו"ע ונו"כ שם צ"ב ז ואפילו לדעת הפוסקים שמועיל לענין ירושה, כיון שלא הזכיר סילוק מהפירות, וכתבו הח"מ (ס"ק יד) והבי"ש (ס"ק מז) דה"ה שאינו מועיל לענין מכירתה ומתנתה, כל זמן שלא אמר דין ודברים אין לי בנכסיך, ועי' מ"ז (שם סק"ג).

⁵³ רמ"א שם א, שהרי אין לו שום שייכות בנכסיה, וה"ז כסילוק בדשלב"ל כלל.

⁵⁴ עיין פתחי חושן חלק ט שם פרק ח הערה רג הביא תמצית הדעות שבשו"ת חות יאיר (סימן מז) שבקנין מועיל, דהא קי"ל שאדם יכול להסתלק בקנין אפילו מדשלב"ל, ובח"מ (סק"ד) כתב דקודם אירוסין אפילו בקנין אינו מועיל, וחזר החו"י וכתב דהא דיכול להסתלק מדשלב"ל אינו אלא כשכבר חל השעבוד, ואז חל אפילו בלא קנין, כמ"ש הסמ"ע (בסימן רט ס"ק כא), אלא דאפשר שסומכין על קנין שנעשה תחת החופה לאחר הקידושין, אלא שגם זה אינו מנהג ברור, ושם (בסימן ג) השיב העבודת הגרשוני וכתב דאפשר שנהגו כן עפ"י פסקו של מהר"ם שבמרדכי (בפ' הכותב) שאדם יכול להסתלק מדשלב"ל, אלא שקשה לחלוק על הרמ"א שסתם דלא מהני, ועוד כתב שנוהגים לכתוב הסילוק בלשון הודאה, ואף על פי שאנו יודעים שלא הודה מהני לשון זה, עיין שם. ובסימן נא הביא תשובת הר"ר זיסקינד מלובלין שנראה שהסכים ג"כ לדעת הפוסקים שאדם יכול להסתלק אפילו מדשלב"ל. ובסימן נב הביא בשם אחד מחכמי פרנקפורט שכתב שנוהגים שהחתן מקבל ק"ס אחר ברכת האירוסין וקודם הקידושין, ובשטר הסילוק כתוב שסילק עצמו קודם שהכנסתי לחופה וכו', עיין שם, וצ"ע דסו"ס קודם הקידושין הוא, ואפשר דמ"מ הוא לאחר שהכניסה לחופה, וצ"ע, ועי' שו"ת חת"ס (אהע"ז ח"ב סימן קסו). ובפת"ש (סק"א) כתב בשם ישועות יעקב שאע"פ שהאחרונים יישבו המנהג, מ"מ אם יבא לידו שטר סילוק כזה יעשה פשר, ובשם שו"ת גאוני בתראי כתב בשם המ"ז סברא אחרת, דכשם שמצינו בשטר מברחת שאע"פ שאינו מועיל כשטר מתנה, מ"מ מועיל לסלק זכות הבעל, ה"נ כיון שברצונו לעשות שטר סילוק, אף על פי שאינו מועיל, מ"מ מגלה על רצונו להסתלק ומועיל, עיין שם, ועי'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אמר לה שתעשה מה שתרצה 55 אינה יכולה למכור בגדיה ותכשיטיה 56.

**ו. כל האומר אי אפשרי בתקנת חכמים כגזון זאת שומעין לו
... יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה**

כבר התבאר במסכת כתובות דף מז: נח: ופג: ובגיטין עז. וב"ק דף ח. שתקנו⁵⁷ חכמים ז"ל שיהיו מעשה ידי האשה לבעל כנגד מזונותיה שהוא נותן לה, וכל זה עשו משום שלום בית, שכיון שהוא חייב במזונותיה מן התורה⁵⁸, אם יתן לה הוא מזונותיה והיא תרויח הרבה במעשה ידיה ותחזיק לעצמה ולא תתן לו, יהיה לו איבה עליה ולא יהיה לו שלום עמה בבית רק ריב וקטט, לכך תקנו ז"ל שתתן לו מעשה ידיה כנגד המזונות שהוא נותן לה כדי שיהא לה שלום בבית

מחנה אפרים (ה' זכיה ומתנה סימן י) שדן ג"כ באריכות בהלכה זו, ונראה מדבריו דאף שאינו מועיל בדרך סילוק, אם כותב בלשון תנאי מהני, ובאבני מלואים (סק"ה) האריך ג"כ בהלכה זו, ומצדד לומר דמהני סילוק קודם הקידושין והחופה, משום דדמי לפסיקה באמירה דמהני כשעמדו וקידשו, וה"נ סמוך לקידושין וחופה, נקנה באמירה לענין סילוק, עיין שם, ובדברי מלביאל (ח"ד סימן קנה) כתב שבדרך תנאי מועיל אף קודם אירוסין, עיין שם.

⁵⁵ שו"ע ונו"כ שם צ יט

⁵⁶ ועיין פתחי חושן חלק ט פרק ט (הערה קמה) דייק מדברי הרא"ש דדוקא בבגדיה ותכשיטיה אינו מועיל, מפני שחייב לקנות לה אחרים, אבל בשאר דברים אפשר שמועיל כשאומר לה מה שתרצי עשי, אפילו למכור, והא דאמרינן שצריך קנין, היינו שאם היה בקנין שוב אינו יכול לחזור בו, ואילו באמירה לבד, כל זמן שלא חזר בו יכולה למכור ולתת, וכן משמע בשו"ע (סימן צ סעיף י) שאם מכרה ברשותו מכרה קיים, משום דהוי כשלוחו, והרי בשליחות יכול המשלח לחזור. ועיי"ש פרק ח הערה רמו.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז סט ד

⁵⁸ זהו לשון הלבוש שם אבל בט"ז שם ב תחילה תקנו מזונותיה ואח"כ תקנו שיהיה לו מעשה ידיה ממילא לטובתה נתכוונו חז"ל לפיכך וכו'. ומשמע דס"ל שמזונות דרבנן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

והתבאר שם דף נח: שלפיכך אם אמרה איני ניזונית ואיני עושה⁵⁹, שומעין לה⁶⁰, שכל שאומר אי אפשי בתקנת חכמים שתקנו לטובתו שומעין לו⁶¹. אולם י"א אינה יכולה לפטור עצמה ממלאכות שהם צרכי הבית כגון טחינה אפיה בישול וכדומה⁶². וי"א⁶³ שפטורה מכל מלאכות, ופטורה להניק, אלא חייבת במזיגת הכוס והרחצת פניו והצעת המטה ואין כופין על זה.

יש אומרים⁶⁴ שכל אשה האומרת פעם אחת איני ניזונית ואיני עושה, מחלה על התקנה ונתבטלה התקנה אצלה ושוב לא תוכל לחזור ולומר אני ניזונית ואני עושה לו, ואפילו תאמר מראש זמן קצוב לעשה לעצמי, וזמן קצוב לעשה לך⁶⁵, שאין זה סברא שיהא הרשות בידיה לשנות הדבר בכל פעם שתרצה, שאם כן כשלא תמצא מלאכה תרצה להיות ניזונית, וכשתמצא תאמר איני ניזונית ולקתה מדת הדין, לפיכך מיד שאמרה אי אפשי בתקנת חכמים הפסידה ושוב אין לה מזונות⁶⁶, ויש חולקים⁶⁷ שיכולה לומר זמן קצוב לעשה לעצמי, וזמן קצוב לעשה לך ותתן לי מזונות⁶⁸. מאחר שתקנת המזונות היא עיקר התקנה, ואם כן דין הוא שתהא ידה על העליונה א"כ בכל שבוע שתרצה

⁵⁹ ואף על פי שהי' יכולה לומר אינה ניזונית וכו' אינה יכולה לומר איני עושה בלבד ושהוא בעצמו יעכב מזונות.

ח"מ שם ז מהר"ן

⁶⁰ וע' בדברי הרא"ש פרק נערה ס"ק י' שאם אמרה איני ניזונית היום ואיני עושה למחר היא ניזונית ועושה וכו' וע"ש שמסתפק שם אם היא יכולה להפקיע לגמרי מעשה ידיה ולומר איני ניזונית לעולם. ח"מ שם וזוה לכאורה רק לשיטתו שיכולה לומר כן לזמן קצוב אך לדעת הר"ן להלן שאינה יכולה לחזור בה א"ס תמיד באמירתה מוותרת לעולם.

⁶¹ אבל אם אמרה הריני מוחלת לך מזונות ואיני עושה לא מהני, דהא צריכה לומר אי אפשי בתק"ח, ודוקא כשאומרת איני ניזונית הוי כאומרת א"א בתק"ח, אבל האומרת הריני מוחלת עדיין היא רוצה בתק"ח שהרי גם אם יש לה מזונות יכולה היא למחול כמש"כ תוס' פ' אף על פי (דף נ"ו) ד"ה ה"ז מקודשת. אבני מילואים שם.

⁶² ח"מ שם ד ורמ"א פ טו

⁶³ דעת תוס והרא"ש ח"מ פ כז. וכן דעת הרא"ש ובמקום פלוגתא היא פטורה. ב"ש כא

⁶⁴ ברמ"א שם סט מהב"י מהר"ן בשם הרמ"ה

⁶⁵ ב"ש שם ג בדעת הר"ן

⁶⁶ ח"מ שם ה וב"ש ג מהר"ן

⁶⁷ רמ"א שם מרי"ו נכ"ג

⁶⁸ ב"ש ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הברירה בידה לומר שבוע זו אני אעשה לעצמי, ולשבוע האחרת תאמר תתן לי מזונות⁶⁹, ואני מוכנת לעשות החוק הקצוב עלי⁷⁰.

וכל שאינה ניזונית אין לה גם כן כסות⁷¹, שבלשון בני אדם כסות בכלל פרנסת מזונות הן.

והבעל⁷² שאמר אני זנך ואיני נוטל מעשה ידיך אין שומעין לו, שאין בכוחו לעקור דבר שהוא מן התורה, ושמא לא יספיקו לה מעשה ידיה והרי עוקר דבר מן התורה, אבל י"א⁷³ שיכול לומר הואיל ותיקנו לי חכמים ז"ל מעשה ידיך כנגד המזונות, צאי וטלי לך מעשה ידיך במזונותיך ומה שלא יספיק לך אשלים אני לך⁷⁴. וי"א⁷⁵ שאינו יכול לומר כן בעל כרחו.

ז. לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אלמא

אמרה נחת רוח עשיתי

כבר התבאר במסכת כתובות דף צה. ובמסכת גיטין דף נה: שהבעל שמכר⁷⁶ נכסיו ואחר כך כתבה אשתו ללוקח דין ודברים אין לי עמך והסכימה למעשה בעלה, אף על פי שקנו ממנה הרי זו טורפת קרקע זו מזה הלוקח בכתובתה, שלא כתבה לו אלא כדי שלא תהא קטטה בינה ובין בעלה ויכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, ואפילו כתבה לו שלא תוכל

⁶⁹ ולכאורה נראה דפלוגתא זו תליא בפלוגתא אם כסות גם כן תחת מעשה ידיה והר"ן אול לשיטתו דס"ל כסות ג"כ תחת מ"י מ"ה ס"ל דא"י לומר בשבוע זו אני ניזוני' ובשבוע אחרת ניזונית ורי"ו ס"ל כשיטתו הרא"ש דאין כסות בכלל מזונות שאם כסות בכלל מזונות א"כ תקנות הז"ל היה כל מ"י של כל ימי חייה תחת מזונות וכסות שהרי כסות הוא דבר שאין מתחלק על כל שבוע וא"כ איך י"ל זמן קצוב אני אעשה לעצמי ובזמן אחר תאמר אני עושה ואוכל ואיך תעשה עם הכסות, וכעין זה מצינו בתו' פנ"ש דתקנת הז"ל היה פירו' של כל ימיה תחת פרקונה ואם אומרת פ"א אני נפדת ואיני נותן פירות תו' א"י לו' הריני נפדת ואתן הפירות ובתו' דף מ"ו והרא"ש משמע דס"ל כרי"ו שכתבו אם אמרה אני ניזונת היום ואיני עושה למחר היא עושה וניזונת. ב"ש שם ג. ולענ"ד זה אינו דא"כ לפי מה דמבואר במשנה (כתובות סד ב) שנותן לה בגדים כל שנה, א"כ היתה יכולה לחזור בשנה האחרת. ותו' דלפי דבריו עכ"פ בפעם ראשונה שאומרת א"י ואיני עושה והלבישה עצמה משל עצמה יכולה אח"כ לחזור ולמכור בגדי' שלה, ע"כ דזה אינו כלל. הפלאה קונטרס אחרון שם

⁷⁰ דהא יש חוק קצוב בכל שבוע כמה היא עושה משקל ה' סלעים. ח"מ שם ו

⁷¹ ח"מ שם ה

⁷² רמ"א שם

⁷³ דעת הר"ן ברמ"א שם

⁷⁴ אך אינו יכול לומר רק אני נותן מזונות ושהיא בעצמה תעכב מעשה ידיה. ח"מ שם ז מהר"ן

⁷⁵ בב"ש ד שם הוכיח שכן דעת הרמב"ם והטור והרדכי והג"מ בשם רש"י

⁷⁶ שו"ע ונו"כ אהע"ז צ יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לומר נחת רוח עשיתי לבעלי אינו כלום, שגם על זה תאמר זה עשיתי גם כן משום נחת רוח לבעלי.

אבל אם קנו מיד האשה תחלה שלא יהא לה שום שיעבוד על מקום זה ואחר כך מכר אותו הבעל, אינה טורפת אותו, שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שהרי היא התחילה במקח בעצמה בלא דעת בעלה.

וכן אם כתבה שטר בפני עצמו י"א מועיל אפי' כתבה אחר מכירת הבעל ואינה יכול לומר נחת רוח לבעלי עשיתי שעד כדי כך אינה עושה⁷⁷. וי"א⁷⁸ שאינו מועיל.

ואם הוא רוצה ליקח הלואה והיא סלקה כחה מנכסיו ואח"כ לקח הלואה, הרי זה כקנו מידה קודם המכירה⁷⁹.

ח. הנא נמי תימא נחת רוח עשיתי לבעלי ... לא נצרכה אלא

באותו ג' שדות אחת שכתב לה בכתובתה

כבר התבאר לעיל שאין לבעל, דין הזקה⁸⁰ בנכסי מלוג של אשתו, וכ"ש בנכסי צאן ברזל⁸¹, שאין דרך אשה להקפיד על בעלה כשאוכל פירותיה, ואם יש עדים שמכרה לבעל, יש לו הזקה בנכסי מלוג, אבל לא בנכסי צאן ברזל⁸² כלומר שדה שהכניסה לו בנדוניא⁸³, או בשדה שייחד לה בכתובתה⁸⁴ והוא כתוב בתוך הכתובה, ובשדה שכתב לה בכתובתה כלומר שלא נכתב בתוך שטר הכתובה אלא אחר הנישואין עשה לה אחד משדותיו

⁷⁷ ב"ש שם סב מתוס' ומרדכי

⁷⁸ בית מאיר שם שכתב תמה אני איך העתיק דינן ולא במשפט כי מהתו' א"ר של כלום שמקשים ומתריצים לרב דלא ליקשי עלי' מכולהו תנאי שהרי ר"מ לא פליג על ר' יודא אלא משום דכתבה לראשון ולא תתמה משמע אבל לראשון אפילו כתבה כ"ע מודים דיכולה לומר ג"ר ומתירוצי' מעמו דרב אבל שמואל דפליג אדרבה מוכח מזה דאפי' בשטר בפ"ע וא"כ כיון דהרי"ף ורמ"ו ורא"ש וטור פסקו כשמואל מה לנו בהמר' וההנהו' שע"כ פסקו כרב ואין הלכה כמותם. וכן דעת ישועות יעקב ס"ק י"ט. ועיין בית יעקב

⁷⁹ ב"ש שם סב

⁸⁰ שו"ע ונו"כ שם ט ובאבהא"ז פז א

⁸¹ שאין לה בהם שום זכות בפירות

⁸² והטעם, דיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, כיון שעומדים ברשות בעלה בחייו, משא"כ בנכסי מלוג שהם באחריות שלה, לא שייך האי טעמא, לכך מהני עדים. נתיה"מ קהא ב

⁸³ לבוש וסמ"ע חו"מ קנא

⁸⁴ קנה ממנה השדה שייחד לה תחת המטלטלין שהכניסה לו בנדוניתה. סמ"ע שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אפותיקי לגבות ממנו כתובתה⁸⁵, ובשדה שנתן לה משלו ששם לה שדה כנגד תוספת שהוסיף לה, שבכל מכירה יכולה לומר⁸⁶ נחת רוח עשיתי לבעלי⁸⁷.

⁸⁵ לבוש שם ובסמ"ע שם ד כתב – הוא מה שכתב לה שדה על מנה או מאתים של כתובה, שתהא לה אפותיקי לגבות כתובתה ממנה

⁸⁶ שתאמר דאי לא תודה לו שמכרה לו או הסכימה במכירתה, יאמר לה בעלה עיניך נתת או שאמות או שאגרשך ולכן אינך רוצה למכור שתמצא ממה לגבות כתובתה, אבל בשאר נכסי מלוג אם יש לו עדים שמכרה לו או שהסכימה במכירתו ראייתו ראייה, שלא תוכל לומר בהם נחת רוח עשיתי לבעלי שהם גופן שלה ואינה רוצה למוכרן. לבוש חו"מ קנא א

⁸⁷ שו"ע ונו"כ חו"מ קנא א, ובאבהע"ז צ טז אף על פי שקנו מידה חוזרת בכל עת שתמצא, שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי משום שלום בית כתב הבי"ש (ס"ק נח) בשם הב"י שמדייק דדוקא כשהיא טוענת כן, אבל כל זמן שאינה טוענת מכירתה קיימת, וכ"כ רעק"א (לעיל סעיף יג), ובבאה"ט (סק"מ) כתב בשם מהרי"ט שאפילו לא טענה אין במעשיה כלום

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

